

Rottbøll: Da den sidste Sag paa Dagsordenen, mærkværdig nok, har sat Sindene i saa stærk Bevægelse, antager jeg, at det høje Ting ønsker at komme hurtigt til Ende med denne Sag, og jeg skal derfor fatte mig i den størst mulige Korthed.

Loven om de landøkonomiske Forskudsforeninger var jo egentlig et Forsøg paa at skaffe Landbruget billig Driftskapital. Om det er lykkedes, er maaske noget tvivlsomt; i mange Tilfælde er det blevet ikke Driftslaan, men faste Laan. De skulle ganske vist betales tilbage efter 9 Maaneders Forløb, men man har jo i mange Tilfælde set den vedkommende laane andetsteds paa en Maanedes Tid og saa forny Laanet, hvorved det er blevet til et fast Laan. Imidlertid have disse Foreninger dog gjort en hel Del godt, men det var, som sagt, et Forsøg, og et Forsøg kan ikke være evigt. Der var derfor ogsaa sat den Begrænsning, at Laanene skulde tilbagebetales efter 10 Aars Forløb. Dette Forslag gaar nu ud paa en lempeligere Afvikling end Tilbagebetaling paa en Gang, og det forekommer mig naturligt og rimeligt. Nede i Folketinget har man i Slutningen af § 1 tilføjet: „Medmindre anderledes senere ved Lov maatte blive bestemt.“ Det er jo i og for sig en Tilføjelse, man kunde gøre i enhver Lov. Det følger af sig selv, at naar man bestemmer noget nyt i en anden Lov, der strider mod den foregaaende, saa maa det, der er bestemt deri, falde bort. Men denne Bestemmelse har dog en bestemt Hensigt, nemlig den at opfordre Ministeren til søge paa en anden Maade at lade disse 5 Mill. komme Landbruget til gode ved Udlaan. Nu siger den højtærede Minister, at man ikke kan opretholde en Tilstand, hvorved en Mindrepart af Landets Befolkning begunstiges paa en saadan Maade, og jeg er i og for sig enig i, at det bliver lidt vanskeligt at opretholde en saadan Begunstigelse, som dette har været, for en mindre Del af Befolkningen. Men saa længe det var et Forsøg, var det jo noget andet. Jeg er ogsaa ganske klar over, at Ministeren vil faa betydelige Vanskeligheder med at finde den Form, hvorunder disse Laan skulde kunne fortsættes. Jeg tvivler noget om, at det vil lykkes Ministeren, men det faa vi jo at se til sin Tid.

Den ærede første Taler spurgte, om man, naar man stemte for dette Forslag, derved skulde føle sig bunden til et muligt Forslag i den Retning, som Tilføjelsen i § 1 antydede. Det svarede den højtærede Minister Nej til. Selvfølgelig! Det, vi her

vedtage, er kun en lempeligere Afvikling end den, Loven af 1898 foreskriver. Jeg finder derfor Loven god, og jeg anbefaler den til Vedtagelse, saaledes som den foreligger, ogsaa med Folketingets Ændring, som jeg mener betyder meget lidt.

Broberg: Da de landøkonomiske Forskudsforeninger jo vare paa det rene med, at den foreløbige Lov af 1898 vilde udløbe i Aar, samlede man i Sommer til et Delegeretmøde i Herning, og der vedtog delegerede fra samtlige landøkonomiske Forskudsforeninger et Andragende til Regering og Rigsdag om at faa Loven forlænget. Jeg havde den Ære paa denne Delegations Vegne at indbringe Andragendet her. Nu har den højtærede Landbrugsminister imødekommet dette Krav, omend ikke ganske paa den Maade, man havde forudsat. Men paa den anden Side tror jeg, at Lederne af disse Foreninger vare paa det rene med, at de ikke alene kunde sidde inde med de 5 Mill. af Statens Midler. Den foreslaaede Ordning om en Afvikling er efter min Mening saa human og hensynsfuld, som man maatte kunne forlange. At Loven i sin Tid blev paaskønnet, er jo en kendt Sag. De 5 Mill. bleve straks tagne i Brug, og der var Spørgsmaal efter flere. Under Forhandlingerne i Folketinget om denne Sag har man jo bestræbt sig for at gøre den til en Husmandssag. Det er et Led i en lang Række af Bestræbelser i de sidste Aar. Det falder paa det nærmeste sammen med, hvad et bestemt Partis Fører en Gang i Vinter sagde i „Studentersamfundet“, at nu var det hans Partis Opgave at sikre sig den ny Husmandsbevægelse; kun ved Hjælp af den kunde hans Politikk drives. At de landøkonomiske Forskudsforeninger skulde have arbejdet saaledes, at der der var nogen Aarsag til at søge en Adskillelse mellem større og mindre Landmænd, tør dog vist neppe paastaas, om end der kan være Undtagelser. Det er der jo overalt. I Almindelighed tør man gaa ud fra, at der er arbejdet tilfredsstillende over hele Linien, og jeg tror ikke, at Glæden vil blive af lang Varighed for dem, der spekulere i en separat Husmandsbevægelse. Da Loven i sin Tid blev forelagt, blev det baade af den daværende Landbrugsminister og af andre udtalt, at det var en Forsøgslov, ligesom det blev udtalt, at det var rimeligt og egentlig en Forudsætning, at Loven knyttedes til allerede bestaaende landøkonomiske Foreninger eller Sammenslutninger. Hvad den højtærede Landbrugsminister nu stiller i Ud-